

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МАДАНИЯТ ВАЗИРЛИГИ

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

СУРХОНДАРЁ ФАН ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ

**"БОЙСУН – БАҲОРИ" ХАЛҚАРО ФЕСТИВАЛИ:
ТУРИЗМ САЛОҲИЁТИ"**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ ФОЛЬКЛОРНЫЙ ФЕСТИВАЛЬ
«БАЙСУН – БАХОРИ» ПОТЕНЦИАЛ ТУРИЗМА**

**«BOYSUN – BAHORI» INTERNATIONAL FOLKLORE
FESTIVAL TOURISM POTENTIAL**

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
СУРХОНДАРЁ ФАН ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ
РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ

“БОЙСУН –БАҲОРИ” ХАЛҚАРО ФЕСТИВАЛИ: ТУРИЗМ
САЛОҲИЁТИ”

Жаҳон цивилизациясида Бойсуннинг моддий ва маънавий
маданияти халқаро илмий-амалий анжумани

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ФОЛЬКЛОРНЫЙ ФЕСТИВАЛЬ
«БАЙСУН –БАХОРИ» ПОТЕНЦИАЛ ТУРИЗМА

Материальная и духовная культура Байсуна в мировой
цивилизации

«BOYSUN –BAHORI» INTERNATIONAL FOLKLORE
FESTIVAL TOURISM POTENTIAL

Material and Spiritual Culture of Boysun in World Civilizations

ТОШКЕНТ
«YOSH AVLOD MATBAА»
2022

УЎК 808.5(075.8)
КБК 83.7уа73
A77

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 7 февралдаги №-59 рақамли “Бойсун баҳори” фольклор фестивалини 2022 йил 7-8- май кунлари Сурхондарё вилояти Бойсун туманида ўтказиш тўғрисидаги баённомаси асосида Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги ҳамкорлигида 2022 йил 6 май куни Термиз шаҳридаги Имом Исо Термизий илмий тадқиқот марказида “Жаҳон цивилизациясида Бойсуннинг моддий ва маънавий маданияти” халқаро илмий анжуман ташиқил этилди. Анжуманга тақдим этилган илмий мақолалар тўплам сифатида чоп этилди.

“Бойсун-баҳори” фольклор фестивалини “Жаҳон цивилизациясида Бойсуннинг моддий ва маънавий маданияти” мавзусидаги Халқаро илмий-амалий конференцияси илмий мақолалар тўплами / С. Турсунов. – Т.: “Yosh avlod matbaa”, 2022. – 578 б.

Масъул муҳаррир:

т.ф.д., проф. С.Н. Турсунов

Такризчилар:

*т.ф.д.профессор А.Аширов, т.ф.д.профессор Р.Ҳ.Муртазаева
ф.ф.д П.Бакиров, ф.ф.н Ҳ.Жўраева, ф.ф.д.профессор Н.А.Хуббидинова,
ф.ф.д. профессор Ш.Турдимов, т.ф.д. профессор Г.В. Юлдыбаева.
ф.ф.н.Б.Муртазоев, ф.ф.н.Н.Йўлдошев, т.ф.д. Т.Пардаев, профессор
О.Бўриев, ф.ф.б.ф.ф.д А.Худойқулов, ўқитувчи И.Қаршиев, Б.Саидовлар.*

Техник котиба:

Қўшоқова Моҳигул Турсуновна

Мазкур тўплам Термиз давлат университетининг 2022 йил 25-апрелдаги илмий кенгаши йиғилишида муҳокама этилиб, нашрга тавсия этилди. Тўпламда Хоржий ва Ўзбекистон республикасига оид тарихий-археологик ва этнографик, халқ оғзаки ижодиёти ҳамда фан, таълим ва тарбиянинг тарихий нуқтаи-назардан эришилган ютуқларига оид илмий мақолалар жамланган.

ISBN-978-9943-6897-5-6

“Yosh avlod matbaa”, 2022 й.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 7 февралдаги №-59 рақамли “Бойсун баҳори” фольклор фестивалини 2022 йил 7-8 май кунлари Сурхондарё вилояти Бойсун туманида ўтказиш тўғрисидаги баённомаси асосида илмий анжуманни Термиз давлат университети ва Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги ҳамкорлигида 2022 йил 6-май кuni Термиз шаҳридаги Имом Исо Термизий илмий тадқиқот марказида “Жаҳон цивилизациясида Бойсуннинг моддий ва маънавий маданияти” халқаро илмий анжуман ташкил этилди.

На основании Протокола Кабинета Министров Республики Узбекистан от 7 февраля 2022 года провести 7-8 мая 2022 года в Байсунском районе Сурхандарьинской области фольклорный праздник «Бойсунская весна» №-59, научную конференцию состоялась 6 мая 2022 г. В Научно-исследовательском центре имама Иса Термизе в город Термезе организована Международная научная конференция «Материальная и духовная культура Байсуна в мировой цивилизации».

On the basis of the Protocol of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan from February 7, 2022 to May 7-8, 2022 in Baysun district Surkhandarya region folklore festival «Baysun spring» №-59, scientific conference will be held on May 6, 2022. The International Scientific Conference «Material and Spiritual Culture of Baysuna in World Civilization» was organized at the Scientific-Research Center of Imam Isa Termizi in Termez.

даврасига муҳрдорлар номидан ўтказиб қўйилиш каби ҳолатларни назарда тутган. Нашрлар борасида қилиниши керак бўлган ишлар талайлигини айтгани ҳолда, Шафоат Термизийнинг мақоласида Фозил шоирнинг “Алпомиш”ни бузгани ҳақидаги фикрига ҳам муносабат билдирилади. Т.Мирзаев шу каби нашрлар, тадқиқотларга ҳам ҳолис баҳо бериб, ўз вақтида камчиликларини эълон қилиб борган. Бизнингча, олимнинг бу борадаги фаолияти ҳам алоҳида тадқиқотга тортилиши лозим.

Устоз шогирдлик муносабатларига амал қилинмаслиги илгари маълум бўлмаган эпос намуналарининг ижро қилинишини ҳам оммалаштирди. Буни 1999-йиллар арафасида пайдо бўлган “Алпомиш” туркуми дostonлари мисолида кўришимиз мумкин. Фолклоршунослар “Апомиш”дан ташқари 30-йилларда “Ёдгор” дostonини ёзиб олган эдилар. Аммо яна “Кўнғир от”(Қалмоқда қолган Бойсарининг 60 ёшлигида кўрган фарзанди ҳақида), “Хурсуна”(Алпомишнинг Ёдгор ва Олпонбек исмли ўғилларидан кейин кўрган қизи ҳақида), “Шомурод”(Ёдгорнинг қайнотаси ҳақида), “Ойтовка”, “Худоёр ёхуд Йўлчи” ва “Бева Барчин” дostonлари пайдо бўлди. Т.Мирзаевнинг бу дostonлар ҳақидаги мулоҳазалари жуда ўринли: “Дostonчилик анъаналари сўна бошлаган бир даврда ўз-ўзидан туркум дostonларнинг пайдо бўлиб қолиши уларни анъанавий йўл маҳсули сифатида оммага ташвиқ этилиши фанда турли чалкашликларнинг туғилишига сабаб бўлиши мумкин. Аслини олганда мутахассис учун анъанавий дoston билан ясама намунани фарқлаш қийин эмас... Бахши дostonнинг иккинчи қисмини қуйлаганда “Алпомишнинг зиндонда бўлиши” деган, “Бева Барчин” демаган. Мен сизга “Алпомиш”да “бева” деган сўз деярли ишлатилмайди, десам, дабдурустан ишонмаслигингиз мумкин. Аслида шундай. Бахши “бева” эмас, “тул” деб қўллаган. Энди “Бева Барчин” деган мустақил дoston бор, дейиш илмга хилоф, деб ўйлайман”[5, Б.39]. Бу каби мустақил дostonларнинг пайдо бўлиши фолклоршунослар олдида намуналарни синчиклаб тадқиқ қилиш заруратини туғдиради. Шу ўринда бугунги кун дostonларининг нашрларига ҳам диққат қилиш лозим бўлади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Мирзаев Т. Халқ бахшиларининг эпик репертуари. – Тошкент, 1979. – Б.29

2. Саидов М. Асрор Самад Шерна бахши ҳаёти ва ижоди ҳақида баъзи материаллар // Ўзбек филологиясининг актуал масалалари. – Тошкент, 1977. – Б.74- 79

3. Ўз Р ФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти, Фольклор архиви Инв№ 930, –Б.4.

4. Очиллов Н. XX асрнинг охири ва XXI аср бошлари дostonчилик анъаналарининг сақланиш ҳолати:Филол. фанлари докт. диссер. – Тошкент, 2020. – Б.170-174.

5. Турдимов Ш. “Алпомиш” меҳри уйғонди (Т.Мирзаев билан суҳбат)//Соғлом авлод учун. 1999. – 10-11- сон. – Б.39-40.

ТАОМ-ЭТНИК МАДАНИЯТ ҲОСИЛАСИ ("ОҒИЗ СУТИ" ТАОМЛАРИ МИСОЛИДА)

**Қурбонова Манзила Боқиевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Бухоро давлат университети**

Сут инсон дунёга келган кундан бошлаб оғзига тегадиган бебаҳо неъматдир. Сут деярли нон сингари ардоқли таом эканини алоҳида таъкидлаш ўринлидир. XIX аср охири ва XX аср бошларида Бухоро воҳаси аҳолиси сут ва сут маҳсулотларини кенг истеъмол қилганлар. Овқат тайёрлашда асосан сугир, қўй, баъзан эса туя ва бия сутидан ҳам фойдаланилган.

Воҳа хўжалигида қўй,сугир, туя ва от энг қимматли мол сифатида кадрланган ва уларнинг пирларига эътиқод қилинган. Қўй отаси “Қамбарота”, сугир отаси “Занги ота”, туя отаси “Ўйсил Қора” [1,-Б.112-113], Бия отаси “Дулдул ота” [2,-С.23] ларга халқ ўз орзу-истакларининг ижобатини, хайр-баракасини Аллоҳдан сўраб, уларга атаб қурбонликлар уюштирилган.

Воҳа аҳолиси асосан сугир сутини истеъмол қилади.Сугир сутининг химиявий таркиби кўпгина омилларга боғлиқ. Буларга иқлимий-географик шароитлар, хайвоннинг зоти, уни сақлаш ва боқиш хусусиятлари киради.

Сут ўзининг химиявий таркибига кўра хайвонот маҳсулотлари ўртасида ғоят муҳим ўрин тутди.Сугир сутининг химиявий таркибида тахминан 100 ва ҳатто бундан ҳам кўп турли-туман моддалар-бирикмалар, жумладан 20 та аминокислота,25 та ёғ кислота, 4 турдаги сут қанди, 20 дан зиёд витаминлар, 30 дан кўп минерал

элементлар, ўнлаб ферментлар, гармонлар, карбонат ангидрид гази ва кўп миқдорда сув бўлади. Таркибидаги моддаларнинг кўплиги жиҳатидан сутга тенг келадиган маҳсулот табиатда деярли йўқ. Шунинг учун ҳам одам учун ниҳоятда фойдалидир [3,-Б.10,11.].

Аҳолининг биринчи галда “ўз” ҳайвонларининг сутини истеъмол қилиши табиий ҳол. Бу жуда фойдали бўлган, чунки овқатланиш фани тўғрисидаги янги маълумотлар ҳазм безларининг ферментатив системаси асрлар оша муайян турдаги маҳсулотни ҳазм қилишга мослашганлигини кўрсатади.

Воҳада соғин сигир қадрланган, чунки ҳар бир хонадонда қора қозонни қайнаши кўп жиҳатдан соғинди говмишга боғлиқ бўлган. Шунинг учун бўлса керак, бозордан сотиб олинган сигир уйга олиб келинган, қора қозонни муттасил қайнаб туришини ният қилиб, ўчоқ бошини уч маротаба айлантириш одати бўлган. Бўғоз сигирларни бешикаст туғдириб олиш, уларни ёмон кўздан асраш, ювош қилишга қаратилган қатор ирим-сиримлар бажарилган. Масалан, Бухоро воҳаси Когон, Бухоро тумани ўзбекларида эндигина бўғоздан бўшаган сигирни ёмон кўздан асраш учун унинг атрофида чорраҳадан териб олинган хас-чўпчак тутатилган. Олот тумани қишлоқларида эса соғинди сигирни кўздан асраш учун дуо битилиб, унинг шохига тумор қилиб осиб қўйилган. Тумор ичига қоразира, буғдой кепаги, туз, чилон жийданинг чўпи солинган. Аччиқ қалампир солинган туморни осиб қўйиш холлари бўлган. Бундан ташқари, кўздан асраш учун йўлнинг кесишган жойи-чорраҳадан озгина тупрок, хас-чўпчак териб, латта ва исирик билан қўшиб, тутатилган [4, 1991].

Воҳанинг бир қатор ўзбек ва тожик қишлоқларда сигир биринчи марта соғилганда идиш тубига пахта солиб соғиш одати бўлган. Бундай ирим момикдек оқ пахта устига соғилган сигир сути пахтадек юмшоқ бўлсин деган маънони англатган. Сигир устига ювош бўлсин учун эшак тўқими қўйиб олиш одатига амал қилинган. Сигир тезда сутдан чиқиб қолмаслиги, яъни, сут бериш муддати узун бўлиши учун соғинга кирган пайтида унинг устига узун арқон ташлаб соғилган.

Аҳоли орасида сигир чилласи билан боғлиқ тушунчалар ҳам кенг тарқалган. Жумладан, соғин сигир чилласидан чиққунча унинг сутини “сигир учинади” деб кун ботганидан кейин бировга берилмаган. Баъзи жойларда туққан сигирнинг сути қирқ кунгача ҳамирга солинмаган. Айрим сигирларнинг “соясси юпка” деб,

кун ботганидан кейин сутига озгина қозон қора, Навоий тумани Дўрман қишлоғида эса гугурт қакиб, Олот ва Қоракўл тумани туркманларида эса сут ичига тош ёки чўп солиб берилган [5, 1993]. Умуман воҳанинг кўпгина манзилларида “сигирнинг тўрт эмчаги булоқ, унинг биттаси хайрот”, сингари иборалар ишлатилган.

Сигир ва унинг сути кўзиккан деб ҳисобланса, уни бартараф этишнинг ҳам ўзига хос иримлари бажарилган. Бухоро воҳасининг Олот, Қоракўл тумани ўзбек ва туркманларида сигир елини ёки эмчаги оғриб касалланса “кес-кес” ирими бажарилган. Бунинг учун ошпичоқ оловда қиздирилиб, сигирнинг соғилган сутини “кесдим, кўздан бўлса кесдим, сукдан бўлса кесдим, кўзларингни тешдим”, - деб уч марта сутга ботириб кесилган Когон тумани Хўжа Яқшаба қишлоғида эса кўзиккан сигир сути соғилиб, қизил атиргул остига тўкиш ирими ҳам уч марта такрорланган.

Кўпгина воҳа қишлоқларида сигирнинг сутини бошқа бировга кўрсатмасдан соғиш одати ҳам кенг тарқалган. Бегонанинг кўзи тушмаслиги учун, сигир эрта тонгда соғилган. Сигирнинг даставвалги соғини жараёнида сут эмчагидан тик тиззиллаб тушиши ниётида идиш ичига ингичка қамиш солиб қўйилган.

Тўғинидан сўнг сигир, қўй, эчкилардан уч-тўрт кунгача сариғи аримаган сут соғиб олинган ва у воҳа туманларида турлича номланган. Масалан, Когон тумани қишлоқларида биринчи кун соғилгани сарфалла, кейингилари эса оддийгина фалла, Шофиркон ва Гиждувон ўзбеклари фалла, Навоийда палла, Олот ва Қоракўл тумани қишлоқларида эса бу сутнинг ранги тўқ сариқ бўлгани учун уни олтинга қиёслаб, “олтин овуз”, кейинги кунлардагиси оддийгина “овуз” деб юритилади. Умуман, воҳа халқларида сигир, қўй ва эчкиларнинг биринчи марта соғилган оғиз сути “ҳамиртуруши”, “қўри” ёки “ўзаги” деб, туққан боласи бақувват ўсиб ривожланиши учун роса яхши тўйдирилган. номланган.

Воҳанинг деярли барча аҳоли масканларида оғиз сутидан маҳсус тансиқ таомлар тайёрланган. Шулардан бири “палла” ёки “фалла”. Таомни тайёрлаш бироз диққат ва эътибор талаб этган. Бунинг учун аввал пиёва тайёрлаб, кейин тенг миқдорда сут ва оғиз сути қўшиб қайнатилган. Таом тайёр бўлгандан сўнг туз, седана ва зира солиб, косаларга сузилган. Когон тумани қишлоқларида бу тансиқ таом учун тандирда иссиқ нонлар ёпиб, қўни-қўшнилари қақирилган, яъни биргалашиб таомни баҳам кўриш одати кенг тарқалган.

Воҳанинг Ромитан тумани (Оғар, Муллоён, Хоса) ва Вобкент тумани (Сариосиё, Тоқидўз, Ҳалвогарон) қишлоқларида бу таом учун пиёва тайёрланмай, тенг миқдордаги сут ва оғиз сутига сув қўшиб, қайнатиб пиширилган ва кўни-қўшниларга тарқатилган. Палла пиёва солиб берилган идишлар эгасига ун ва туз билан қайтарилган. Воҳада фақат сигирнинг оғиз сутидан пиширилган палла таоми тарқатилган. Қўй ва эчки палласи бировга берилмаган.

Воҳанинг барча қишлоқларида сигирнинг оғиз сутидан “далама” таоми ҳам пиширилган. Даламани пишириш учун аввал қозон ёғланган, сўнг бегона, яъни бошқа сигирнинг сутига оғиз сути қўшилган, салгина қайнаб чиққач, қозон ўчоқдан туширилиб совуқ сув солинган тоғорага қўйиб, чўмич билан тинмай шопирилган. Бордию бу қоидаларга риоя этилмаса таом худди чуриб ёки ағдарилиб тушган сутга ўхшаб қолган, аслида далама қуюқроқ аталадек бўлган, шунинг учун ҳам халқ орасида “далама оби-тобидай тайёрланса, худди нишолдадай бўлади”, сингари ўхшатиш кенг тарқалган. Далама учун етарли миқдордаги оғиз сути яъни биринчи ва иккинчи кунги оғиз сутлари сарфланган. Далама таоми Қорақўл тумани қишлоқларида кўпинча катта қозонда пишириб, молнинг хайр баракаси деб, эҳсон тариқасида кўни-қўшниларга, ҳамқишлоқларга “Занги бобонинг оши” деб тарқатилган [6,-Б.118]. Бу таомнинг жуда хуштаъмлилигини билган миришкор чорвадорлар даламахўрлар учун оғиз сутини узоқ вақт сақлаб қолиш усулини ўйлаб топганлар. Бунинг учун соғилган оғиз сути ичига тоза пахта солиб қўйилган, оғиз сутини ўзига шимиб олган пахта қуритиб, сақланган. Бундай қуритилган пахтадан исталган вақтда далама тайёрлашда фойдаланилган. Фақат бу усулда далама пишириш жараёнида кўпроқ сигирнинг ўз сутидан, бегона сутдан эса камроқ фойдаланилган [7,1994].

Оғиз сутидан тайёрланган яна бир тансиқ таом “қағаноқ” бўлиб. У воҳанинг айрим жойларида онда-сондагина пиширилган. Чунки қағаноқ учун ҳам етарли миқдорда оғиз сути керак эди. Битта сигирнинг оғиз сути эса палла пиёва ва даламадан ортмаган. Шунинг учун кўпинча қўй ва эчкилари мўл бўлган хонадонларда қағаноқ пишириш урфга кирган. Таомни тайёрлаш учун қозон ёғланган, оғиз сутига озгина сут қўшиб, ўчоқ ёки тандир чўғига кўмилган. Натижада қозондаги масаллиқ жуда секин қайнаб, қуюқлашган. Тайёр бўлганидан сўнг пичоқ билан кесиб истеъмол қилинган. Воҳанинг асосан ярим кўчманчи чорвадор, яъни қўй кўзиси кўп бўлган хонадонларида, тез-тез тайёрланган, тано-

ввул қилинган. Қағаноқ кўчманчи чорвадор элларга хос турмуш тарзининг маҳсули ҳисобланади [8,-Б.235], деган хулоса ўринли, бироқ Бухоро воҳасида ўтроқ билан ярим кўчманчи халқларнинг узоқ давр мобанида ёнма-ён қўшни бўлиб яшаши натижасида бу таом ўтроқ аҳолининг ҳам ошхонаси ва дастурхонидан ўз ўрнини топган. Оғиз сутидан қағаноқ таомини пишириш қарлуқ ва қипчоқларга хос эканлигини акад.К.Шониёзов қайд этади [9,-С.116.]. Бундан ташқари Сурхондарё вилоятида ҳам кўпроқ тайёрланиш тадқиқотларда таъкидланган [10,-Б.48, 11,-Б.77].

Воҳада “палла барак” ва “овуз барак” деб аталган таом ҳам оғиз сутидан тайёрланган. Таомнинг тайёрланиши худди тухумбаракка ўхшаб кетади. Фарқи палла барак учун оғиз сутига тухум қўшиб тайёрланган. Масаллиқ ҳамирдан ясалган жилдларга солиб, сувда қайнатилган. Воҳада “овуз барак”ни пишириш учун сигирнинг оғиз сути етарлича бўлиши керак, чунки “палла пиёва”, “далама” таомларидан ортиб қолсагина палла барак пиширилган. Шунинг учун ҳам аҳоли ошхонасида “овуз барак” ёки “палла барак”ни тансиқ таомлар қаторига киритилган.

Сутнинг шифобахш неъматлиги ва унинг таркиби фанда аниқланган [12,-Б.54]. Сутнинг таркиби, унинг доридармонлик хосиятлари сут берувчи ҳайвоннинг турига ва қайси йўсинда боқилишига боғлиқдир. “Сут берувчи ҳайвон яхши ўтлар билан боқилиши керак [13,-Б.362]”, - дейди улуғ аллома ибн Сино. Унинг ўзи шу айтганларига амал қилиб, Бухоро воҳасидан маълум экин майдони танлаб, уни ҳайдатади ва тоғлардан турли доривор ўсимликларнинг уруғларини олдириб келиб, шу ерга экади. Улар ердан униб чиққанда бунга сигирларни қўйиб юбориб бокдиради ва соғиб олинган сут билан беморларни даволашда фойдаланади.

Бугунги кунда Бухоро воҳаси қишлоқ хонадонларида оғиз сутининг юқорида таҳлил қилинган анъанавий тансиқ таомларини учратиш мушкул. Бунинг бир қатор сабаблари мавжуд: биринчидан, халқимизнинг иқтисодий жиҳатдан тўкин-сочин шароитда ҳаёт кечираётганлиги бу анъанавий тансиқ таомларга эҳтиёжни камайтирмоқда. Иккинчидан, оилавий хўжаликларда ушбу таомларни тайёрлаш тажрибасига эга кекса қарияларимизнинг ҳаётдан ўтиб кетаётганлигидир. Учунчидан, анъанавий тансиқ таомлар ошхонаси ўз ўрнини замонавий таомларга бўшатиб бераётганлигидир.

Бугунги кунда оғиз сутининг тансиқ таомларидан тўйиб истеъмол қилган халқимиз ёш авлодни далама, қағаноқнинг пиширилиши ва истеъмолидан хабардор қилиши муҳим. Бу эса ўз навбатида

анъанавий ошхонамизнинг миллийлигини ва ўзига хослигини қадрият сифатида асраб қолиш йўлидаги сайъ-ҳаракатдир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ҳасан Кўксол. Зарафшон водийсидан келган туркий халқлардаги тўрт хосиятли ҳайвонларга боғлиқ эътиқодлар. // Зарафшон воҳаси ва унинг тарихдаги ўрни. Илмий-назарий конференция материаллари. 2001 йил. 18-19 май, I-қисм. Самарқанд 2001. -Б.112-113.

2. Демидов С.М. Обряды и обычаи туркмен, связанные с земледелием и скотоводством (конец XIX-первая четверть XX в.). Материалы по исторической этнографии туркмен. Сб. статей / Отв. ред. А. Оразов. - А.: Ўлым 1987. -С.23.

3. Худойшукуров Т., Каримов М., Атоев В., Саидов Б. Овқатлашиш ва саломатлик. Т., “Медицина”. 1990., -Б.10-11.

4. Дала тадқиқотлари, Когон, Бухоро тумани, 1991 йил, июнь.

5. Дала тадқиқотлари, Навоий, Олот, Қорақўл тумани. 1993 йил, сентябрь.

6. Ислом. справочник. Тошкент, 1989. -Б.118.

7. Дала тадқиқотлари, Бухоро тумани, 1994 йил, сентябрь

8. Эгамшукурова Р. “Алпомиш” достонидаги бир таом хусусида. // Ўзбек этнографияси: Янгича қарашлар ва назарий методологик ёндашувлар. ЎзРФА академиги Карим Шонийёзов таваллудининг 80 йиллигига бағишланган халқаро илмий анжумиан материаллари. -Т.: 2004, -Б.235.

9. Шаниязов К.Ш., Исмаилов Х.И. Этнографические очерки материальной культуры узбеков-конца XIX-начала XX в. -Т.: «Фан», 1981.-С.116.

10. Икрамова Н.М. Узбекская кулинарная лексика. Ташкент, «Фан». 1989. -С.48

11. Файзуллаева М. Ўзбек таомлари билан боғлиқ анъаналар. (Сурхон воҳаси мисолида). -Т.: “Yangi nashr” 2010.-Б.77.

12. Карим Махмудов. Ўзбек тансиқ таомлари. Тошкент. Мехнат, 1989. -Б.54.

13. Абу Али Ибн Сино. Тиб қонунлари. II китоб содда дорилар ҳақида. ЎзССР ФА нашриёти, Тошкент, 1956 й.

МУНДАРИЖА

“YURT AN’ANALARINI MILLATLARARO TARANNUM ETISH BOSQICHLARI”. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vaziri Nazarbekov Ozodbek Axmadovich.	4
«БОЙСУН БАҲОРИ» ФОЛЬКЛОР ФЕСТИВАЛИ ХАЛҚАРО ДЎСТЛИК ВА АЛОҚАЛАР РАМЗИ. Сурхондарё вилоят ҳоқими Боболов Тўра Абдиевич	5
БОЙСУН БАҲОРИ ФЕСТИВАЛИ МИЛЛИЙЛИГИМИЗ ИФОДАСИ. Термиз давлат университети ректори, профессор Авазжон Рахимович Марахимов.....	8

1-ШЎБА. ХАЛҚИМИЗНИНГ ЎЗИГА ХОС ФОЛЬКЛОР САҲЪАТ ТАРИХИ ВА МАНБАЛАРИГА ТАРИХИЙ, АДАБИЙ-БАДИИЙ ВА ЭТНОЛОГИК ЁШДАШУВЛАР

Турсунов Сайпулла Нарзуллаевич. “БОЙСУН-БАҲОРИ” ФОЛЬКЛОР ФЕСТИВАЛИ МИЛЛИЙЛИКНИ АНГЛАШ ИФТИХОРИ ВА ТУЙҒУСИ	12
Улуғбек Абдуллаев. ЎЗБЕК ХАЛҚИНИНГ ҚАДИМГИ ТАҚИНЧОҚЛАРИ: ТАРИХ ВА ТАҲЛИЛ.....	27
Шодман Вахидов. ЗЕМЛЕДЕЛЬЧЕСКОЕ ХОЗЯЙСТВО Абдырахман Мырзагулович Алымбаев. НАСЕЛЕНИЯ СУРХАНСКОГО ОАЗИСА НАРОДНЫЕ ГУЛЯНИЕ И ОБРЯДЫ..	36
Алима Мусировна Ауанасова. КУЗНЕЧНОЕ РЕМЕСЛО СУРХАНСКОГО ОАЗИСА.....	37
Турекеев Қ.Ж. ҚОРАҚАЛПОҚЛАРНИНГ АНЪАНАВИЙ НИКОҲ ТҮЙИ МАРОСИМЛАРИДАГИ ХАЛҚОНА ТАСАВВУРЛАР ВА ДИНИЙ ҚАРАШЛАР	40
Фахруддинов Раиль Равилович. ЖЕНСКАЯ И ДЕТСКАЯ ОДЕЖДА СУРХАНДАРЬИ	46
Тилеукулов Гаухар. СТРОИТЕЛЬСТВО ЖИЛИЩ И ИХ РАЗНОВИДНОСТИ	48
Төрениязова Дилфуза Қуламетовна. ҚАРАҚАЛПАК ХАЛҚЫНЫҢ ӨНЕР КӘСИПЛЕРИ ТАРИЙХЫНАН.....	51
Э.Қобулов. МАНҒИТЛАР ҲУКМРОНЛИГИ ДАВРИ СИЁСИЙ ҲАЁТИДА БОЙСУН	55
Рамиль Камилович Адыгамов. НАКШБАНДИЙСКИЕ НАСТАВНИКИ ТАТАРСКИХ БОГОСЛОВОВ КОНЦА XVIII – XIX ВВ. В СРЕДНЕЙ АЗИИ.....	58

Раҳматов Йўлдош Ғайбуллаевич. ЎЗБЕК ХАЛҚ МАҚОЛ ВА РИВОЯТЛАРИ МУНОСАБАТИГА ДОИР	67
Худайқулова Латифа Авазовна, Имомназарова Шаҳодатбону Хабитовна. “ОҒИЗ ИСКАШ” ВА “МАКИЁН СОВЧИ” АНЪАНАСИ ҲАМДА “ҚИЗ ТАНЛАШ” ВА “СОВЧИЛИК” УДУМЛАРИ	72
Пардаев Тошкенбой Ражабович. ШЕРОБОД ДОСТОНЧИЛИК МАКТАБИНИНГ ТАРИХИЙ ИЛДИЗЛАРИ ВА ГЕОГРАФИЯСИ ..	78
Раҳмонов Фахриддин Шоймардонович. ЎЗБЕК ХАЛҚ ОҒЗАКИ ИЖОДИЁТИДА “СУСТ ХОТИН” МАРОСИМИНИНГ ЭТНОЛОКАЛ ТАЛҚИНИ (ЖАНУБИЙ ЎЗБЕКИСТОН МИСОЛИДА).	81

ETNOGRAFIYA

Olim Qayumov. SHOMON MAROSIMI MORFOLOGIYASIGA DOIR.....	88
Давлатова Саодат Тиловбердиевна. МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА БАХШИЧИЛИК ВА ДОСТОНЧИЛИК АНЪАНАЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ ...	96
А.Р.Қаюмов. ОТ ВА ТУЯ БИЛАН БОҒЛИҚ АНЪАНАВИЙ ЭТНОСПОРТ ЎЙИНЛАРИ ВА УНИНГ ЭТНО ВА ЭКОТУРИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ ЎРНИ	102
Ўктам Ҳакимов. “Алпомиш”достонининг ижро вариантлари	108
Сайимов Салим Сайимович. Бойсун баҳори – юртим ифори....	111
Гулбахор Фозилова. САМАРҚАНД ВА ХОРАЗМ ДОСТОНЧИЛИК МАКТАБЛАРИНИНГ ҚИЁСИЙ ТАҲЛИЛИ (Гўрўғлининг туғилиши достони мисолида).....	112
Мунис Жўраева Юнусовна, Нигора Абдусаломова Шухрат кизи БАХШИЧИЛИК САНЪАТИДА УСТОЗ-ШОГИРД АНЪАНАЛАРИГА ОИД БАЪЗИ МУЛОҲАЗАЛАР	117
Қурбонова Манзила Боқиевна. ТАОМ-ЭТНИК МАДАНИЯТ ҲОСИЛАСИ (“ОҒИЗ СУТИ” ТАОМЛАРИ МИСОЛИДА).....	123
М.Б.Қурбонова, И.Т.Калонова. АНЪАНАВИЙ “САБАНТЎЙ” БАЙРАМИ ВА УНИНГ ЗАМОНАВИЙЛАШУВИ.....	129
Кичкилова Матлуба Ҳамзаевна. КЎҲИТАНГ ТОҒ ҚИШЛОҚЛАРИНИНГ МЕҲНАТ ЖАСОРАТИГА ОИД ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР	133
Эргашева Сайёра Абдусоатовна. БОЙСУН - УМУМБАШАРИЙ ҚАДРИЯТЛАР БЕШИГИ.....	137
З.А.Шамсиева. АНЪАНАВИЙ НИКОҲ ТЎЙИ МАРОСИМЛАРИ	